

[Time: 2½ Hours]

[Marks: 75]

- N.B.:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of map stencil is allowed.
4) Draw sketches, diagrams and maps wherever necessary.

1. A Explain layers of the atmosphere and their characteristics. (15 Marks)
OR
B Elaborate elements of weather. Discuss factors controlling climate. (15 Marks)
2. A Explain the factors affecting distribution of temperature. (15 Marks)
OR
B Discuss vertical distribution of temperature. (15 Marks)
3. A Describe major pressure belts in the world. (15 Marks)
OR
B Explain the effects of El Nino and La Lina in monsoon (15 Marks)
4. A Define air masses. Elaborate origin and classification of air masses. (15 Marks)
OR
B Elaborate structure, speed and characteristics of tropical cyclones. (15 Marks)
5. Write short notes on **ANY THREE** of the following. (15 Marks)
  - a) Weather and climate
  - b) Inversion of temperature
  - c) Jet stream
  - d) Air fronts

*****

[मराठी रुपांतर]

[वेळ: २½ तास]

[एकूण गुण : ७५]

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य .

2) उजव्या बाजूस दिलेले अंक प्रश्नांस पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) नकाशा स्टेनसिल वापरास परवानगी आहे.

4) आपले उत्तर अधिक प्रभावी होण्यासाठी उचित आराखडे, आकृत्या व नकाशे

आवश्यक आहेत.

१. अ. वातावरणाचे थर व त्यांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. . (१५)

किंवा

ब. हवेचे घटक विशद करा. हवेच्या स्थितीवर नियंत्रण ठेवणाऱ्या घटकांची चर्चा करा. (१५)

२. अ. तपमानाच्या वितरणावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. (१५)

किंवा

ब. तापमानाच्या ऊर्ध्वगामी वितरणाची चर्चा करा. (१५)

३. अ. जगातील प्रमुख वायुभर पट्ट्यांची चर्चा करा. (१५)

किंवा

ब. एल निनो व ला नीना यांचे मान्सूनवरील परिणाम स्पष्ट करा. (१५)

४. अ. वायूराशी म्हणजे काय? वायुराशींची निर्मिती व प्रकार विशद करा. (१५)

किंवा

ब. उष्ण कटिबंधीय अवर्तार्याची / चक्रीवादळांची रचना, वेग व वैशिष्ट्ये विशद करा. (१५)

५. खालीलपैकी कोणत्याही तीन वर संक्षिप्त टीपा लिहा. (१५)

अ. हवामानशास्त्राचे स्वरूप व व्याप्ती

ब. तपमानाची विपरीतता

क. जेट स्ट्रीम / प्रवाह

ड. वायू सीमा

*****